

שלושת האתגרים הגדולים של הלחימה בעזה

written by מאיר בן שבת | 05.01.2024

בחלוף שלושה חודשים מתחילתה של המלחמה בעזה, הישגיה של ישראל יפים, אך נדרשים מאמצים נוספים ופעילות ממושכת עד להשגת המטרות. הצמרת המדינית-ביטחונית בישראל ניצבת בפני שורה של אתגרים ודילמות בנוגע למהלכים הבאים. כדי להכריע בהם נכונה, צריך לצפות ערב ובוקר בסרטים מאירועי ה-7 באוקטובר ולזכור כי זוהי מלחמת אין-ברירה, שנכפתה על ישראל והחלה בתנאי פתיחה קשים ביותר ודווקא משום כך ישראל חייבת לסיים אותה בניצחון מובהק.

אפשר להתמודד בהצלחה עם שלושת האתגרים הגדולים של הלחימה בעזה. את המנהרות צריך להפוך לנטל על חמאס. כל מקום שבו תהיה מנהרה יוכרז כאזור לחימה ובלתי ראוי למגורים ללא הגבלת זמן. בציר פילדלפי חייבת להיות שליטה ביטחונית ישראלית ואין לסמוך על הבנות כלשהן. אין שום סיבה לאפשר לחמאס לשלוט בחלוקת הסיוע ובדרך זו לשמר את כוחה ואת שליטתה.

האתגר הראשון: ההתמודדות עם רשת המנהרות

ישראל אינה יכולה להרשות את קיומה של רשת המנהרות המפלצתית של חמאס, על כל תכולתה, ברצועת-עזה. ואולם, המחיר על חשיפת הרשת הזו והשמדתה ^[1] הוא יקר. המשך המאמץ לטיפול שיטתי במנהרות, יאריך את הלחימה, יגבה מחירים נוספים מכוחותינו וגם יגביר את הלחץ המדיני על ישראל. כדי שלא להיכנס לסד של זמנים ועל מנת להפנות את הלחצים בעניין זה אל הצד השני, על ישראל להבהיר כי כל עוד יהיו מנהרות ^[2] מצב הלחימה יימשך. מרחב, שיש בו מנהרות, יוגדר כ"אזור לחימה" ומי שיימצא בו ייחשב אויב ויטופל כך, ללא תלות בנוכחות פיסית של כוחות היבשה באזורים הללו (כגון על ידי תקיפה מהאוויר). כל זאת, עד לפירוק המנהרות, וללא הגבלת זמן. משמעות קביעה זו היא שתושבי עזה העיר וצפון הרצועה לא יוכלו לחזור לבתיהם כל עוד יש מתחתן מנהרות. מלבד התועלת שבכך להתמודדות עם המנהרות, יש להניח כי הדבר יגביר את הלחץ ואת זעם הציבור על החמאס.

האתגר השני: רפיח וציר "פילדלפי"

ניסיון העבר לימד כי לא ניתן למנוע הברחות אמל"ח לרצועת עזה בלי שליטה אפקטיבית על ציר פילדלפי ועל מעבר הגבול בין עזה למצרים. מנגנוני הפיקוח וההסתמכות על הסדרים אחרים בתחום הזה ^[3] נחלו כישלון חרוץ. כל עוד תימשך זרימה חופשית של אמל"ח מסיני לרצועת-עזה, לא ניתן יהיה להבטיח את פירוזה הביטחוני של הרצועה ולא יהיה ערך רב למאמצים שצה"ל והשב"כ ישקיעו באיתור והשמדת האמל"ח שבתוך הרצועה. חיץ אפקטיבי בין עזה למצרים, ישרת לא רק את הצורך הביטחוני של ישראל אלא גם את האינטרס של הביטחון הלאומי המצרי, למנוע הגעתם של מחבלי חמאס מעזה לשטח מצרים. כזכור, תנועת "האחים המוסלמים"

היא היריב המר של השלטון המכהן והחמאס היא הקבוצה המזויינת החזקה ביותר של תנועה זו. יתרה מכך, האינטרס המצרי הוא למנוע את הגעתם של אנשי חמאס אפילו לשטח סיני. בעבר הלא רחוק, הקשר בין גורמי חמאס מעזה לגורמי הג'יהאד העולמי בסיני, העצים את האיום הביטחוני כלפי הכוחות המצריים. בהנחה שניתן יהיה להגיע עם המצרים להבנות בסוגיה זו, גם אז יידרש מענה לשני אתגרים מבצעיים: האחד נוגע לאופן בו ניתן יהיה לפעול צבאית במרחב צפוף זה שקלט לתוכו אלפים נוספים רבים בעקבות פינויים של תושבי צפון הרצועה. האתגר המבצעי השני קשור לשיטה שבה ניתן יהיה להגן בבטחה, לאורך זמן, על רצועת הגבול הצרה. במערכת הביטחון זוכרים היטב את הפיגועים בגזרה זו מהתקופה שלפני הנסיגה ונותנים את דעתם גם ללקחים שהופקו אז.

האתגר השלישי: צמצום נזקי הסיוע ההומניטארי

רבות דובר על המחיר שישראל משלמת על הכנסתו של סיוע הומניטארי לרצועה. בהנחה שזהו תנאי בל יעבור לתמיכתה וסיועה של ארה"ב, עדיין ניתן להשפיע על כך שחמאס לא יינה מהרווחים הרבים שהוא מפיק מכך כיום.

ראשית, עוד לא מאוחר להגדיר בתוך הרצועה אזור "דה-אסקלציה" שבו ורק בו ניתן יהיה לקבל ולהושיט סיוע הומניטארי. ישראל תוכל לאפשר לכל המעוניין בכך להכניס לאזור זה סיוע הומניטארי ולהזמין את תושבי הרצועה לבוא להנות מכך, בתוך גבולותיו של אזור זה.

שנית, גם במתכונת הנוכחית ² אין שום סיבה לאפשר לחמאס לשלוט בחלוקת הסיוע ובדרך זו לשמר את כוחה ואת שליטתה. על ישראל לפגוע בכל שוטר או פעיל אחר של חמאס שנשלח מטעם הארגון למשימה זו. כדי למוטט את ממשל חמאס, צריך להפקיע את שליטתו במשאבים שמשמרים את כוחו מול הציבור. אין לחשוש מחוסר הסדר היווצר בשל כך. זו הדרך היחידה שתביא למיטוט אמתי (ולא למראית עין) של הממשל.

ניצחון על חמאס מחייב ליצור ברצועה מציאות שלא תאפשר צמיחה מחודשת של גורמי טרור. בצדק מבהירים גורמי הביטחון כי שינוי יסודי כזה, מחייב פעולה נחושה וממושכת, בלי לעמוד עם הסטופר ביד. ברצועת עזה של 2024, עם שיעורי התמיכה הגבוהים בחמאס, כל עוד יוותר גרעין חזק, מאורגן ומזויין של אירגון זה, הוא יהיה גורם הכוח המרכזי ברצועה, תהא אשר תהא זהותו והגדרתו של הגורם שינהל באופן רשמי את ענייניה האזרחיים.

השתלטות ישראלית על כל השטח, הותרת צפון הרצועה והעיר עזה כשטחים לא מיושבים, הפקעת הסיוע ההומניטארי מידיה של חמאס ופגיעה במשטרה ובגורמי הפיקוח של חמאס שמבטאים את שליטתו בפועל ברצועה, תיתן לישראל את המנוף הדרוש גם לשחרור החטופים. כל עוד חמאס אינו משוכנע שישראל נחושה לחסל את נוכחותו בעזה, הוא ימשיך לגלות עמדה עיקשת גם בסוגיית החטופים.

סיכולו של עארורי ☒ מכה לחמאס. כדי להעצים זאת, נדרשת רציפות.

"כל זמן שהישראלים רואים באדם אחד או בחייל אחד או באזרח, מי שבעדו הם מוכנים לשלם מחיר כבד כדי להחזירו למשפחתו ☒ זוהי נקודת כוח של החברה הישראלית ואני אומר זאת לכל האנשים אצלנו גם בתוך חמאס. כמי שנמצא בצדו של האוייב, אהיה יותר שמח אם הישראלים יגיעו למצב שזה לא יעניין אותם. זה יחליש את הצד השני, יפגע בצבא, יפגע בכל החברה" ☒ כך, בראיון טלפוני בעברית לכתב קול ישראל ☒ גל ברגר, תאר סאלח עארורי את תחושותיו ביחס ל"עיסקת-שליט", זמן קצר לאחר שסוכמה.

בעוד בישראל 2011 סערו הרוחות, סביב המחיר על שחרורו של שליט, סיפק עארורי, מנקודת-מבטו כאוייב, אבחנה שהחמיאה לסולם-הערכים של החברה הישראלית. כמובן זה לא מנע ממנו להמשיך במאמציו לנצל את הרגישות הזו, כדי לסחוט מישראל ויתורים.

מי שנחשב לאחד האסטרטגים הבולטים של ארגון הטרור הרצחני, דחף למערכה רב זירתית וביקש להציב את חמאס ביו"ש כחוד-החנית בעימות עם ישראל, מצא את מותו השבוע, בהתקפה שבוצעה על משרדי חמאס, בלבנון.

ישראל אמנם לא נטלה על כך אחריות פומבית, אך מבחינתה חיסולו של עארורי בעת הזו, משרת שורה של מטרות ואינטרסים.

ראשית, זוהי מכה מוראלית להנהגת חמאס. בפרט לאחר שנוצר הרושם כי אנשיה בחו"ל נהנים מחסינות-בפועל מפני פגיעתה של ישראל, בין אם משיקולי המו"מ על שחרור החטופים ובין אם מסיבה אחרת. בה בעת, חיסול עארורי גם מספק חיזוק מוראלי להנהגה, לגורמי-הביטחון ולציבור בישראל.

שנית: זוהי פגיעה כואבת ליכולת האירגונית והמבצעית של חמאס. באופן רשמי מילא עארורי את תפקיד סגן יו"ר הלשכה המדינית של התנועה הנחשב "מספר 2" בהיררכיה. הוא היה גורם דומיננטי בגיבוש מדיניות הארגון, אבל יותר מכך הכוויין באופן אישי את הפעלת הזרוע שהניעה פיגועים מיו"ש והוביל תהליכים משמעותיים לבניית הכוח הצבאי של הארגון. מעמדו הרשמי, אישיותו הכריזמטית, קשריו הרבים והיכרותו העמוקה עם החברה בישראל, הפכו אותו לאחד הגורמים המשפיעים בעיצוב דרכה של חמאס.

שלישית, המסר שחיסולו של עארורי מעביר. זהו איתות ברור למנהיגי חמאס האחרים בחו"ל ☒ "אתם הבאים בתור!" אסמעיל הניה, חאלד משעל, אוסאמה חמדאן ובכירים נוספים, מבינים כעת כי ישראל לא רק מאיימת. יש להניח כי הבנה זו מאלצת אותם לשנות את דפוס פעילותם, לצמצם את תנועותיהם ולהגדיל את תשומות אבטחה. זוהי משקולת מכבידה על רגליהם.

ביצוע החיסול על אדמת לבנון מהווה הוכחת רצינות להצהרות על כך שהמאבק בחמאס לא יוגבל גיאוגרפית. מדינות המארחות את ראשי הנחש יצטרכו להניח שכשם שזה קרה בלבנון זה

יכול להתרחש גם בשטחן. מי שְׁהוֹלֵךְ לִישָׁן עִם כְּלָבִים בל יתפלא אם יתְעוֹרֵר עִם פְּרַעוֹשִׁים.

לא פחות חשוב מכל אלה הוא המסר שהחיסול מעביר לחיזבאללה. ביצעו בלב ביירות למרות אזהרותיו הפומביות של נסראללה מבהיר לאחרון כי אין יותר אזורים "חסינים". היכולות שאפשרו הגעה מדויקת ליעדים, אמורות להדיר שינה מעיניו. נסראללה מספיק חכם כדי להבין את משמעות הדברים ביחס אליו ולמקורביו. יש לכך חשיבות רבה, במיוחד בעת הזו, שבה חיזבאללה מחליף מהלומות עם ישראל ומתלבט בנוגע לתגובתו על החיסול.

תקציר מאמר זה פורסם ב-ישראל היום 05.01.2023